

25 ГОДИНИ АРДУС

„За да растат децата ни щастливи!”

В тези думи е казано всичко, за което е създадена организацията ни, за което се бори и работи вече 25 години!

Мария Кръстева,
председател на АРДУС

Уважаеми членове на АРДУС, симпатизанти, приетели, деца мили!

Сдружение „Асоциацията на родителите на деца с увреден слух“ (АРДУС) е учредена преди 25 години - на 24 февруари 1992 г., от няколко человека - ентузиасти, свързани помежду си с проблема „глухота“.

Асоциацията е създадена, за да бъде в помощ на семействата - на родителите, на децата и младежите с увреден слух. Асоциацията ни дава възможността, ние, родителите, обединени, да търсим начини за спряване с

Мария Кръстева със сина си

проблемите, съществуващи „диагнозата“ - дете с увреден слух в семейството, да търсим начини за интегрирано, включващо и приобщаващо обучение, за успешна реализация на пазара на труда на порасналите ни деца и приемането им в обществото, като пълноправни негови членове.

Чрез постигнатото през тези години, можем само да се гордеем с децата си и да сме щастливи, че ги има.

Стремеж към достойнство

Иван Бойчев,
учредител, първият председател
на Ревизионната комисия

Едно телефонно обаждане ме върна почти тридесетилетия назад - към зората на АРДУС, когато шепа родители на деца с увреден слух се амбицирахме да основем асоциация.

С болка в душите, но с решимост, достойна за уважение, поставихме началото на онзи стремеж към достойнство, който всъщност е присъщ на всяко човешко същество. В нашия случай обаче, се опитахме да осигурим условия, които да помогнат на нашите сънчичица, възприемащи с широко отворени очи прекрасния свят, който ги заобикаля, но лишиени от неговия звуков образ, да намерят достойно място сред чуващите! Надявам се, че сме успели!

Следва на стр. 3

Иван Бойчев със съпругата си

Четвъртвековна история

Венета Василева,
създател, първият председател

Всяка организация трябва да помни историята и създателите ѝ. Историята на нашата се пише вече 25 години и е резултат от усилията, труда и всеотдайността на много хора.

Като един от основателите на АРДУС, съм пристрастна към началото на дейността ѝ и считам, че всички членове трябва да знаят как беше поставено то.

Следва на стр. 4

ДЕЙНОСТТА НА АРДУС ПРЕЗ 2016 Г.

Равнопоставеност и интеграция

Мария Кръстева

I. Рехабилитация на слуха и говора и подпомагане в учебния процес на деца и младежи с увреден слух, извънкласни дейности и курсове, психологическа помощ на децата, младежите и семействата им, съдействие от жестов преводач и/или сурдопедагог при комуникация с образователни институции, държавна администрация и работодатели

• 124 деца и младежи ползваха допълнителни индивидуални часове.

Сурдопедагозите консутираха семейства, даваха насоки за работа за слухово-речевото развитие. За учениците - допълнителна

помощ по български език и литература, чужди езици, математика и др.

• 20 деца и младежи посетиха индивидуалните курсове по английски и немски език, арт-терапия, рисуване, театър, бадминтон, баскетбол и шофьорски курс.

• 23 студента в НБУ, СУ, УНИБИТ, НХА, УНСС, АТУ, Тракийски университет (Ст. Загора) и Земеделски колеж (В. Търново), се подготвиха за изпитите с помощта на сурдопедагог-консултант.

• 7 човека са консултирани и получиха индивидуална психологическа помощ.

В София и Пловдив - групови занимания по български език в три възрастови групи - начален, среден и горен курс, по английски

език, математика, лечебно плуване и бойни изкуства.

II. Подпомагане закупуването на учебници и учебни пособия, батерии за КИС.

Помощ при закупуване на учебници и пособия получиха:

• 94 ученици и студенти от страната.

• 6 кабинета за рехабилитация във Варна, Плевен и София.

• нуждаещите се сираци и полусираци от СУУУС в София.

• 89 деца и младежи от страната - финансова помощ при закупуване на батерии за КИС.

Следва на стр. 2

ДЕЙНОСТТА НА АРДУС ПРЕЗ 2016 Г.

Равнопоставеност и интеграция

Продължава от стр. 1

III. Интеграционни и социални дейности с нестопански характер в полза на членовете; реабилитационни лагери; семинари и конференции; международна дейност.

26 март - в хотел „Шипка”, София, тренинг за родители - „Родителската свръхопека - страх, вина, уязвимост”, с Теодора Милотинова, психолог.

За децата - игрови занимания с образователна цел. За младежите - семинар „Моят професионален път. Популярни и потенциални професии за хора с увреден слух”. Водещ Славина Лозанова. Чрез дискусии, с игрови похвати и групова работа, младежите се запознаха с предизвикателствата при вземане на решение за избор на професия.

16 април - децата от София и Пловдив участваха в социален проект „Щъркелите“. Изработваха предмети от хартия и рисунки, представиха ги на изложба в Чешкия център в София.

17 април - в Централния военен клуб в София се проведе „Пролетен карнавал“, организиран от Сдружението на жените военнослужещи, ОЦ „Яника“, с подкрепата на АРДУС, Фондация „Заслушай се“, Сдружение „Тишина“ и Център за слуха „Фонио“.

3 май - членовете в Пловдив посетиха международната изложба на карикатурата за „Дения на свободата и словото, с творби на български и белгийски автори. Организатор - Фондация „Едно“. Откри я Консулт на Кралство Белгия.

1 май - деца и родители участваха в XII издание на Дена на отворените врати на музеи и галерии в столичната „Галерия 10“. Включиха се в „Работилница за малчугани“.

2 юни - информационна среща за младежи. Запознаха се с дейностите и възможностите за участие в най-мащабната обществена кампания у нас „Now WeMOVE България“, за популяризиране на движението „Спорт за здраве“.

11 юни - във фоайето на Младежкия дом в Пловдив, Арт-ателието на АРДУС откри първата си самостоятелна изложба.

14-15 юни - в рамките на фестиваля „Ope design week-2016“, за приложниците от Арт-ателието заниманията бяха в Арт-работилницата на ателие „Кламер“, за изработка на филц и украсения от него.

15-17 юни - представител от АРДУС - родител на дете с КИС, участва в Третия международен конгрес за ранна интервенция на семейства с деца с увреден слух в Бад Ишл, Залцбург, Австрия.

23-30 юли

- реабилитационен лагер в хотел „Forest Nook“, м. Пампорово и

29 август - 5 септември

- реабилитационен лагер в хотел „Африкана“, гр. Свети Влас. В лагерите участваха общо 117 человека - деца, младежи, родители, сурдопедагози, жестови преводачи и ръководители. Изразходваха се средства за настаняване и храна за 71 человека - деца и младежи с увреден слух, ръководители и специалистите, които работеха с тях на лагерите. Имаше часове по реабилитация на слуха и говора, занимания за развиване на умения за работа в екип и комуникация, образователни игри и спортни занимания. Родителите обменяха информация за проблемите на глухотата и развитието на децата им и се консутираха със специалистите.

18 септември в Sofia Ring Mall - с ОЦ „Яника“ и Фондация „Заслушай се“ - откриване на учебната 2016/2017 година. с игри, забава и дейности, под надслов „Заедно в игрите – заедно в училище!“.

22 октомври - семинар за родителите - „Семейството на детето с увреден слух - в центъра на вниманието на специалистите“.

4 декември - АРДУС и ОЦ „Яника“ проведоха „Практическа дискусия за родители на деца с увреден слух“.

2 декември - в 96-о СУ „Л. Н. Толстой“ в София с концерт се отбеляза Международният ден на хората с увреждания и 18-ата годишнина на Кабинета за реабилитация на слуха и говора на ДУС, обучаващи се в масови училища. Кабинетът е съвместен проект на АРДУС, СУУС и 96-о СУ.

12 декември - в Чешкия център се обявявиха финалните резултати от Първия национален ученически конкурс, посветен на Рождество Христово, под мотото „Роди се дете, Син ни даде!“, организиран от Сдружение „Шанс чрез умение“.

Към края на годината в София и Пловдив бяха коледните тържества. За Рождество Христово над 500 деца и младежи от страната получиха подаръци от дарители и картички, изработени от децата в масови детски градини и училища в София. А за учениците от специалните училища в София, Пловдив и Търговище имаше лакомства.

IV. Действия в национални и международни организации, печатни издания с непазарно разпространение, информационна дейност, поддръжка на центровете за подкрепа и консултации на деца и младежи с увреден слух и техните семейства, подпомагане, организиране и координиране дейностите на АРДУС

АРДУС се включи в: НС за интеграция на хората с увреждания към МС на Р. България и НС на хората с увреждания в България (член на ЕФХУ). Национално представителните организации на и за хора с увреждания дадоха становища по проекти на нормативни актове, стратегии, програми и планове, засягащи правата на хората с увреждания и интеграцията им.

Всяка година ФЕПЕДА провежда заседания на УС и на Изпълнителното бюро. На 12 май беше редовната среща на Бюрото - онлайн. Основна тема - създаване на нов уебсайт на Федерацията и в коя държава да бъде домейнът на сайта.

През октомври м.г. представителят ни във ФЕПЕДА участва в УС и ОбС във Вилнюс, Литва.

V. Печатна и информационна дейност

Отпечатаха се брошура и календар'2017 г. със снимки, направени от младежите по проект'2015 - „Градски диалози“, финансиран от АХУ.

Изльчиха се репортажи по БНТ 1 и БНТ 2, със участието на родители и специалисти

Информация за дейността на АРДУС се публикува: в сайта - www.ardusbg.com, в профила в Facebook и в други печатни и електронни издания.

(Със съкращение)

25 ГОДИНИ АРДУС

Накратко в спомените

**Мария
Михайлова,
учредител,
първият
секретар**

Като челивче-
ра беше 1992 г.,
в която родители
и близки, лека-
ри аудиолози,
сурдопедагози
и симпатизан-
ти поставихме началото на Сдружение на
родителите на деца с увреден слух, по-късно
Сдружение „Асоциация на родителите на деца
с увреден слух“. И брат ми беше с мен, с увре-
ден слух е. Вълнувахме се всички. И днес, 25
години по-късно, се вълнуваме....

Работех в Съюза на глухите в България (от 1975-а), като редактор във в. „Тишина“. Въ-
преки ангажиментите ми към вестник, с риск
да ме съмърми главната редакторка, „изтичвах“
да търся дарители, за да зарадваме децата с
подаръци, особено на празници. Нямаше къде
да се събираме, да пазим документацията,
даренията от фирми и добри хора за децата с
увреден слух. Нямахме пишеща машина (из-
ползвахме моята, на която работех), ксерокс,
компютър и още...

Гордея се с израстването на Асоциацията.
Гордея се с децата и младежите с увреден слух
- те учат, завършват средно образование, ста-
ват студенти.

Асоциацията вече е от другата страна на ба-
риерата, но дейността и борбата за правата на
децата и младежите с увреден слух не спира.
Продължава, с ново попълнение от членове.
За да греят с усмивки лицата на рожбите ни и
на родителите им.

Стремеж към достойнство

Продължава от стр. 1

Ще дам само един пример - с моя син
Свилен. С цената на неимоверни усилия и с
помощта на сурдопедагога Димчо Илиев, ус-
пяхме да усъвършенстваме говора, доколкото
е възможно. Завърши момчето ни началното и
основното си образование в масово училище.
Строителният техникум в София го прие услов-
но, но той успя и се дипломира с много добър
успех. Така беше постлан и пътят към висшето
образование - специалност „Ландшафтна
архитектура“ в Лесотехническия университет.
Днес продължава да се усъвършенства в
областта на компютърния дизайн.

Всичко това не бихме могли да постигнем
без съдействието, оказано ни от Асоциацията.
Убеден съм, че това е верният път към до-
стойнството!

РОДИТЕЛИТЕ ЗА АРДУС

Убедих се в силата на АРДУС

Галия Илиева, член на УС на АРДУС

Със сина ми Венци сме членове на АРДУС от доста време, от 2008 г. Първите ми впечатления са неясни, запознавах се с много нови хора, процедури, институции. За мен най-важното беше реабилитацията и работата със специалистите.

Постепенно всичко си дойде на мястото. АРДУС предлагаше информация и помощ, които започнахме да ползваме. Венци растеше и използваше добrite модели – реабилитацията и частот заплащането на така необходимите батерии за КИС, които се поемаха от Асоциацията, която вече 25 години се грижи за децата с увреден слух. А членовете ѝ се увеличават.

Като родител се убедих в силата на АРДУС, особено когато през годините, майки и бащи на деца с увреден слух, по различни поводи, сме ходили по институции, да си търсим правата. Много от посещенията останаха без резултат... Когато АРДУС застана зад нас, нещата се промениха - не всичко, но съвсем друго е да те представлява авторитетна организация.

Честит юбилей на АРДУС. Поздравявам всички членове, но най-вече тези, които са я създали, разработили, движили. Както те, така и последователите, са родители, които „крадат“ от свободното си време, за да ни поднесат в готов вид благата. И още нещо. Да не забравяме, че и те имат нужда от помощ, затова да бъдем малко по-активни!

Честит рожден ден!

Едно сплотено общество

Светла Иванова, координатор на АРДУС в Русе

АРДУС-Асоциация на родителите на деца с увреден слух, или по-скоро сплотено общество, със сходни проблеми и голяма доза приятелство.

Ние, родителите на тези деца с увреден слух, сме благодарни на Асоциацията, че ни показва как да се справяме с проблемите и как да интегрираме децата си в обществото.

Майка съм на Йоанна, която е с практическа глухота. Вече е втори курс в Тракийския университет в Стара Загора. Това, че не чува, не е пречка да продължи образоването си.

Благодарим на АРДУС, че 25 години винаги е била до нас, нейните членове, и се е борила за правата на децата ни.

Честито!

Поздрав от Пловдив

**Жулиета Пейкова, член на УС на АРДУС,
ръководител на АРТ-ателие**

В АРДУС ние, родителите на деца с увреден слух, споделяме проблемите си. Обменяме опит как децата ни в детската градина и в масовото училище се интегрират с чуващите си връстници. През лятото ходят на лагери, запознават се и общуват с деца с увреден слух от България и чужбина.

По места има организирани ателиета за изобразително изкуство, изучаване на английски език, спортни клубове по бадминтон и плуване и др., които децата посещават с желание. Това е възможно, благодарение на Асоциацията ни, на която сме членове. Поздрави за 25-ия рожден ден!

**Милена Гъркова-Калинова,
координатор на АРДУС,
жестов преводач**

Членувам в АРДУС от доста години и моя категорично да заявя, че Асоциация е прогресивна организация, с богата, вече 25-годишна история, с доказан успешен опит в подпомагането на децата с увреден слух за интегрирането им в обществото.

С многобройните си примери на пълноценено социализирани деца и младежи, АРДУС привлича все повече родители от страната, желаещи да станат част от активния и изпълнен със смисъл и съдържание живот на организацията.

Напоследък нараства и броят на глухите родители, които проявяват също голям интерес към организацията. Те са млади амбицирани и силен мотивирани и се вълнуват, виждат в АРДУС изключителна подкрепа при развитието на децата им, включвайки ги в редица дейности и мероприятия.

От името на членовете на АРДУС в Пловдив и района, пожелавам още много години организацията ни да продължава да бъде стимул и достоен пример за отстояване правата на децата ни с увреден слух.

Честит юбилей!

КАБИНЕТЪТ

За децата ни

През 1998 г. към столичното 96-о СУ „Лев Н. Толстой“ в столичния жк „Люлин“ се открива Кабинет за рехабилитация на слуха и говора на деца с увреден слух, живеещи на територията на района. Кабинетът е съвместен проект на Сдружение „Асоциация на родителите на деца с увреден слух“, СУУС „Проф. д-р Дечо Денев“ и 96-о СУ „Л. Н. Толстой“. Рехабилитатор става сурдопедагогът Ива Евстатиева от софийското Средно специално училище за деца с увреден слух.

18 години училищните педагози и специалисти сърдопедагог, постигнаха това, което си бяха обещали в името на учениците с увреден слух.

Благодарим за приятелска подадената ръка на ръководствата на АРДУС, СУУС за ДУС „Проф. д-р Дечо Денев“ и на 96-о СУ „Лев Н. Толстой“. Благодарим на сурдопедагога, който се раздава безрезервно, всеотдайно и с обич на деца и родители.

Двойно отбелязване

На 2 декември м.г. в 96-о СУ „Л. Н. Толстой“ с концерт бяха отбелязани Международният ден на хората с увреждания и 18-ата годишнина на

Кабинета за рехабилитация на слуха и говора на деца с увреден слух, които се обучават в масови училища.

Децата с увреден слух представиха спектакъла „Палечка“, реализиран по проект на АРДУС, финансиран от Агенцията за хора с увреждания (АХУ). В концерта се включиха и ученици от 96-о СУ и от специалните училища за деца с увреден слух и деца с увредено зрение. Всички те получиха грамоти и подаръци, подсигурени от дарители. Във файлото на учебното заведение беше учредена изложба с фотоси на участниците в проект „Градски диалози“, финансиран от АХУ и реализиран от АРДУС през 2015 г.

ЛЯТНА МАГИЯ

Топло, по-топло, най-топло...

„Нека да е лято“ - сезонът с най-прекрасните мигове, особено за деца и младежи. Казват, че лятото е магия. Топлите месеци даряват всеки с необикновени вълнения и горещи емоции, за да изживее своето „синьо лято“, изпълнено с красота, слънце, спомени и радост. Така беше през лято'2016 - синьото лято на децата на АРДУС.

Лагерите бяха край морето на Влас и на красивите Родопи в курорта „Пампорово“. Вълненията бяха безбройни. Защото летните месеци на море или планина имат по-различен цвят. В това е магията на лятото!

Планинският рехабилитационен лагер

Мина неусетно в спортни и забавни игри, отборни надпревари, които се запечатваха на фотоапаратите. Лагерниците ходиха до Смолян, разглеждаха картичната галерия и етнографския музей, присъстваха на прожекция в смолянския планетариум. Качиха се и на връх Снежанка, покориха Орфеевите скали и посетиха екопътеката „Невястата“.

В свободното от рехабилитационни занятия време участваха в игри, организирани от ръководителите. А в часовете за рехабилитация беседваха за преживяното. Научиха се как да отговарят на въпроси и как накратко да разказват за вълненията си.

Морският рехабилитационен лагер

В програмата на лагера влизаха занимания, осъществявани в различни форми - образователни игри, беседи, екскурзии с цел подобряване на правоворонните и правописните умения, обогатяване на лексикалния запас. Включването на интерактивни и игрови методи направи езиковите занимания по-интересни и увлекателни, допринесе за мотивацията и активното участие на лагерниците в различните дейности. Разшириха и знанията си за историята на народа ни с посетените географски родни забележителности, местните църкви „Св. Власий“ и „Успение Богородично“ и град Несебър.

Лагерниците от двата лагера се завърнаха по домовете си освежени, загорели и щастливи и с повече знания, получени по време на рехабилитационните часове. Ще помнят миговете, изживянни край морето и на планината. „Винаги на лагерите, организирани от АРДУС, е прекрасно“, си казаха и си пожелаха „Доскоро!“ - до следващото синьо лято.

25 ГОДИНИ АРДУС

Четвъртвековна история

Продължава от стр. 1

Началото

Както повечето родители на дете с увреждане, бях преминала през период на тотален шок, после - водене на детето по лекари, екстрасенси, врачи... И осъзнаването на проблема и решението да се свържа с други родители.

Прочетох призов във в. „Тишина“, подписан от журналиста Пламен Константинов, за обединяване на родителите и създаване на родителска организация.

Посетих редакцията. Запознах се с Пламен и с другите журналисти. От страниците на „Тишина“ се обърнах към родителите от цяла България, с апел за създаване на наша организация. Първа ме потърси Анастасия Николова, майка на син с увреден слух и рехабилитатор в училището за глухи деца. Съпругът ѝ - Стоян Николов, адвокат по професия, изработи първия устав. Учредяването на Сдружението се състоя на 24 февруари 1992 г. в салона на СГБ. Не мога да изброя поименно присъствалите, но им благодаря, че повярваха в идеята! Избрана бях за председател, на който пост останах първите шест години. Зам.-председател беше Стоян Николов, а Иван Бойчев - председател на Ревизионната комисия. Членове на ръководството бяха сурдопедагогът Венелин Иванов и журналистката и жестомимичен преводач Мария Михайлова - секретар.

Времето, когато създадохме организацията

Беше време на преход, падане на тоталитарния режим, хаос, мутренски структури, но и начало на гражданско общество. Трудно осъществявахме дейността си: нямахме офис, събрахахме се на УС по домовете си или на обществени места. Нямаше държавна субсидия, средствата бяха от членския внос и от дарения, но имаше ентузиазъм и отданост. И всичко беше ПЪРВО! Първи обучения с други НПО; покана за членство във ФЕПЕДА и първо участие в международна среща на родителите от Европа; първи спечелен проект; получаване на статут на НПО; първа държавна субсидия; първи срещи с родители от страната... Основните дейности, по които се разпределяше държавната субсидия, са непроменени и до днес.

Надявам се да имам възможност да изброя имената на хората, които започнаха и продължават да пишат историята на АРДУС - на 25-годишна стабилна и позната на общество ни организация, допринесла много за децата с увреден слух и родителите им. Не зная дали ще бъдем забравени, но винаги с гордост ще казвам: „Ние бяхме първите! Ние създадохме организацията!“

Председателите през годините - Кирилка Гъркова, Дарина Пантелеева, Венета Василева и Мария Кръстева

НА МЛАДЕЖКА ВЪЛНА

„Цвят на живота”

Под този надслов от 26 август до 2 септември м. г. Асоциацията ни беше домакин и организатор на Международен младежки обмен, реализиран по програма „Еразъм+“.

Антония Яричкова

Младежи и девойки с увреден слух от Полша, Испания, Литва и България обсъдиха различни теми, сред които и за „Опазване на околната среда“, „Натура 2000“, „Културното наследство - обичаи и традиции“.

В програмата беше включена нощна обиколка на София, която остави незабрави впечатления в участниците в младежкия обмен от столица ни.

Пътувахме и до Пловдив. Домакините, в лицето на Жулиета Пейкова, бяха организирали среща с младите пловдивчани с увреден слух, с които гостите ни бързо се сприятелиха. Заедно се разходиха и разгледаха стария град и неговите забележителности. После изживяхаха незабравими часове в планинския курорт „Пампорово“.

Изживяни мигове с „Палечка”

Прекрасната приказка на датския поет, пътешественик и разказвач на приказки Кристиян Ханс Андерсен не се забравя. Но не за момиченцето, голямо колкото човешки палец, ще ви разкажем. А за децата на Асоциацията, които като него преминават през изпитания в търсение на своето място под слънцето...

Децата реализираха проекта на АРДУС, под наслов „Палечка“, финансиран от Агенцията за хората с увреждания към МТСП. Разработен върху сюжета на Андерсеновата приказка, децата с увреден слух показаха и доказаха таланта си.

Проектът „Палечка“

Темата е за социалната справедливост и различие, пряко свързани с децата с увреждания. Като момиченцето, те преодоляват изпитания от различен характер.

Спектакълът по проекта е авторски на сценографа и режисьора Мила Коларова, носител на награди в областта на театралното изкуство за деца. Разработен е специално за целта, с основните средства на кукления театър.

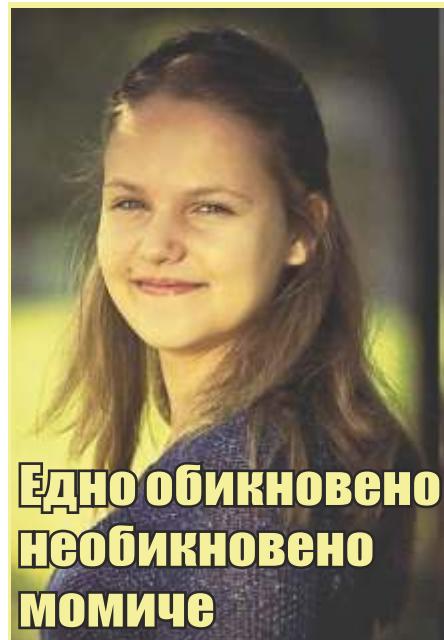
Бяха „интегрирани“ елементи от жестовия език, като част от сценографията. Акцентирано беше на основното послание - за равенство и социална справедливост.

Дейностите се реализираха с двама водещи актьори с опит в подготовка на представления за деца.

Репетициите се подпомагаха от сурдопедагог, който работи с децата по текста и жеста. Малките артисти, със старатление и упоритост, осъществиха своя мечта.

ГОСТУВА НИ

Едно обикновено необикновено момиче

Визитка: Мария Якимова, XI клас в столичното 51-во СУ „Елисавета Багряна“. Млада художничка с бъдеще. Пише и есета. През 2016 г. участва в Националния конкурс по проект на фондация „Комуникатс“ - „1000 стипендии“ за 2017/2018 г., с есе на тема „Изкуството и Фейсбук“.

„Кое има по-голямо влияние - изкуството или фейсбука?“ - така е озаглавила есето, с което се представи на конкурса. Смята, че „историята на изкуството го доказва, а за историята на фейсбук ще видим - нека минат няколко века“ ... Обожава изкуството, влияе й по един истински, съкровен начин.

Следва на стр. 6

Специално за бюлетина, сценографът и режисьорът Мила Коларова сподели:

- За мен, „Палечка“ на Андерсен винаги е била приказка за различния, за онзи, който не се вмества в коловозите на обществото, чаркът, който не пасва в машината. „Палечка“ е разказ за търсенето на пътя към дома, пътя към себе си.

Срещата ми с децата с увреден слух беше изключително ценна, смислена и вълнуваща. Точно какъвто би трявало да бъде, според мен, един творчески процес. Няма да лицемерница, имаше много трудни моменти, но смятам, че те имаха своята ценна роля за раждането на това представление. Децата се отнесаха отговорно и професионално, с присъщата им необуздана творческа енергия, участваха наравно в създаването на спектакъла.

По този проект работих с прекрасен екип: Божидар Александров - сценограф на куклите и декора и пълноценен участник в работата с децата и Таня Димитрова, сурдопедагог, която с безпогрешен театрален усет и силен майчински инстинкт, беше нашият мост в общуването с малките актьори.

Надявам се за самите тях и, разбира се, за уважаемата публика, тази среща с „Палечка“ да е донесла удоволствие и незабравими моменти, така, както беше за мен.

Арт-ателието в Пловдив

През 2016 г. родителите на деца с увреден слух в Пловдив създадоха Арт-ателие за децата си. Инициаторът Жулиета Пейкова стана ръководител на ателието. Преди да ви разкажа за него, ще ви запозная с Жулиета, която влага душа и сърце във всичко, което прави.

Милена Гъркова

Тази година Жулиета има юбилей - през май ще навърши 40 г. Родом е от Сливен. Като дете губи слуха си. Започва образоването си в ССУ за ДУС „Проф. д-р Стоян Белинов“ в Пловдив, учи до пети клас. Продължава прогимназия в масово училище в гр. Гъльбово, Старозагорска област. Средното си образование завършва в Художествената гимназия в Сливен, специалност „текстил“, след което е приета студентка в Художествената академия в София. Завърши я успешно през 2002 г. и тръгва по пътя на художника - участва в изложби по живопис и графика в София и Сливен.

Омъжена е, има 11-годишен син - Марио, също със слухово увреждане. Загрижена за развитието на момченчето си, посвещава времето си в отглеждането и обучението му, създава колко важни са редовните посещения при специалисти (сурдопедагози и логопеди) за ранната реабилитация на слуха и говора за развитието на дете с увреден слух.

Марио е възпитаник на Специалната детска градина за деца с увреден слух в Пловдив. Порасна. Ученик е в IV клас в ОУ „Елин Пелин“. Успешно се справя с учебната програма сред чуващите си съученици.

Жулиета е мечтала да продължи да се занимава с любимото си изкуство и да предаде знанията и уменията си на деца, които не чуват като нея. Щастлива е, че това се случва.

Арт-ателието на малките приложници

От февруари м.г. Жулиета Пейкова ръководи Арт-ателието на АРДУС в Пловдив. Всяка събота ентузиазирани деца разгръщат таланта си под вешите й указания: Меги Капитанова (11 г.), Марио Пейков (11 г.), Синди Скечелиева (8 г.), Хемис Александрова (8 г.), Лили Димитрова (9 г.), Даниел Касабов (9 г.), Дани Бъгова и Богомила Калчева (15 г.)

Художничката успя да „запали“ децата, разкри им чудния свят на приложното изкуство. С нетърпение очакват съботната среща, готови да създават красота. От талантливите им ръчички се „разделят“ уникални фоторамки, мартенички, писани великански яйца, оригинални рисунки, колажи...

Не закъсняха успешните изяви. Участието им в заключителната изложба на Социален проект „Щъркелите“ на 16 април 2016 г. в Чешкия културен център в София, беше забележително и вълнуващо. Представиха стили пана, колажи и макети, предизвикали възхищението на посетители.

На 11 юни във файлето на ОС в Пловдив беше първата им самостоятелна изложба, продължила седмица. Отрази я местната Пловдивска обществена телевизия.

Участваха и в Първия национален ученически конкурс „Роди се дете, Син ни се даде!“, учреден в края на годината, организиран от Сдружение „Шансчрезумения“, в партньорство с електронното списание „Щъркел“, АРДУС, Фондация „Конкордия“, ЦСРИ „Благовещение“, Фондация „Равностойно партньорство“, Фондация „Кузманов“, Сдружение „Светилник“. Участваха ученици от цялата страна, групирани в три възрастови групи - 5-10 г., 11-14 г. и 15-18 г. Почти всички от Арт-ателието получиха персонални специални награди, а голямата награда за третата възрастова група беше присъдена на Дани Бъгова. Арт-ателието получи заслужено признание за цялостната си дейност, за което беше отличено с две специални награди на сп. „Щъркел“ - за колективно участие и за благотворителната проява при изработване и подаряване на коледни картички на всички участници в конкурса.

Ето какво каза Маргарита Друмева, организатор, обръщайки се към Жулиета Пейкова: „Жулиета, благодарим ти, че направи от прекрасните малчугани истински чудотворци. Не спирайте да творите и заслужено се гордейте с успехите си“.

Талантливите приложници от Арт-ателието на АРДУС в Пловдив продължават съботните занимания с вдъхновение, мотивирани да създават повече красота, опознавайки прекрасния свят на изкуството. Тяхната ръководителка е убедена, че на тези малки творци досегът с изкуството ще се превърне в потребност за цял живот. А защо не и в любов за цял живот!

Децата от Враца

Жени

Дени

Габи

Криси

Ивка Йолова-Гиздина, реабилитатор на слуха и говора

Денис, Ели, Габи, Криси, Роси и Жени - това са имената на прекрасни дечица, чийто родители са членове на АРДУС. Обучават се в масови учебни заведения. Две от тях - Денис и Криси са малчугани и още ходят в детската градина. Роси е вече първокласничка, Жени пък е третокласничка. А Криси и Габи са в 5-и и 6-и клас. В осем учебни заведения на територията на града, децата получават и допълнителна помощ в учебния процес от ресурсни учители и от реабилитатор на слуха и говора.

Десетгодишен е пътят, извърян в условията на интегрираното, включващото и приобщаващото образование. Този път продължава и не е лек - за деца и родители, за слухово-говорния реабилитатор. Но е повод за гордост с успехите, които децата постигат в условията на общаобразователното училище и детската градина.

Нищо нямаше да е същото, ако през тези години не беше подкрепата на АРДУС - в образователния процес и реабилитацията на слуха и говора, в празничните дни с подаръци за всяко дете по нещо.

Тази година е юбилейна за Асоциацията и нейните членовете - 25 години от създаването ѝ. Честито от нас, врачани, с благодарност за отношението и незабравимите моменти и емоции по време на организираните от АРДУС сбирки и прояви!

Едно обикновено необикновено момиче

Продължава от стр. 5

За есето получи отличие, второ след третото място в конкурса „Насърчаване и развитие на творческите способности на деца и младежи“, организиран от Български младежки червен кръст, с подкрепата на „Сосиете Женерал Експресбанк“ и „Адастра“. Състезава се в категория „Изящно изобразително изкуство“ с рисунка, с графика. От тогава е активен член

на БМЧК.

- Светът, в който живеем, е пълен с възможности - казва. - Опитвам се да балансирам времето си, като го разпределям между изкуството, ученето и спорта. Най-важното за мен е заниманията ми да са заедно с приятелите ми.

В началото на ноември м.г. участва в международен лагер, организиран от Rosatom School в Хайдусобосло, Унгария. Там упражнява и

уменията си за презентиране на английския език.

Поредното предизвикателство пред Мария е стипендия за едногодишно обучение в САЩ. Кандидатства в програма „YES“ - Youth Exchange and Study.

Успех желаем на това прекрасно обикновено необикновено момиче във всичките му начинания. Заслужава го!

ОБУЧЕНИЕ У ДОМА

Тънкостите на игрите

Таня Димитрова, сурдопедагог

Слухово-речевите рехабилитатори разчитат, че външни родителите играят обучителни игри с децата си. Добрите специалисти знаят, че една дума трябва да се чуе поне три хиляди пъти, за да може да се изрече. И това е при деца, които не са с увреден слух! Затова рехабилитаторите учат родителите да работят за говора у дома, дават им игри и идеи. Увлечени в тристрания процес дете-рехабилитатор-родител, понякога забравят малки, но много важни тънкости от обучителните игри.

Препоръки за родителите

- Използвайте само акустични сигнали, достъпни за слуха на детето.
Рехабилитаторът или логопедът ще ви помогне да изберете най-подходящите.
- Дейностите трябва да бъдат забавни за детето. Ако приличат на тежка работа - спрете!
Може би трябва да опитате пак в друго време или да смените дейността.
- Помогнете на детето си да се съсредоточи, като намалите околнния шум,
например - изключете телевизора или радиото.
- Помните, че детето може да не се справи от първия път. Докато то не се отегчи,
можете да повтаряте дейността колкото искате.
- Вие и детето няма да сте добри партньори в играта, ако сте гладни или ви се спи.
Изберете време, подходящо и удобно за двама ви.
- Убедете се, че така, както седи детето, може да ви чува и вижда на същото равнище.
- Не се притеснявайте, ако ви се струва, че детето бързо губи интерес.
За някои деца слушането е уморително. Няколко кратки игри/дейности са по-добри
от една продължителна игра.

Материалът е преведен и адаптиран от рехабилитаторите в Образователен център за деца и младежи с увреден слух „Яника“. Подобни материали има на сайта на Центъра: www.yanikabg.com

ДИСКУСИОННА ТЕМА

Жестов език и комуникация с жестове в семейното общуване и обучението на деца с увреден слух

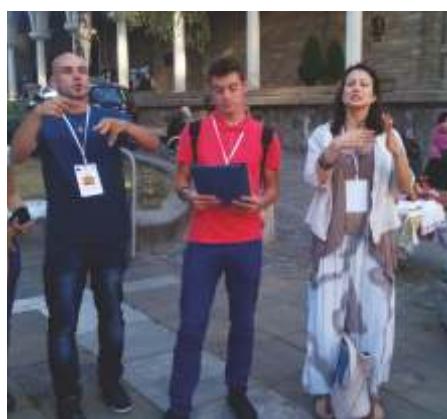
Използването на жестов език в семейното общуване и терапията за развитие на слуха и говора на деца със слухови нарушения е тема, достатъчно дискусационна. Затова беше включена в програмата на семинара за родители, организиран от ОЦ „Яника“ и АРДУС на 4 декември м. г. Основанията за въвеждане и използване на жестов език, разнообразието от форми на жестова комуникация бяха представени от позицията на съвременните тенденции за езиково планиране и интерпретирани, предвид данните от проведени изследвания по темата.

Д-р Славина Лозанова

Обърна се специално внимание на разнообразието от начини за изразяване, с помощта на жестове, като се съпоставиха паралелното жестово-вербално изразяване с естествения жестов език на глухите хора.

В първия случай мануалната продукция се състои от жестове, чието съчетаване отговаря на езиковата норма на българския език. Освен това, в процеса на говорене всяка дума се артикулира (с глас или безгласно). От лингвистическа гледна точка този начин на речева продукция може да се разглежда като една от формите на изразяване на български език – писмено, устно или жестово.

В световната практика на обучение на деца с увреден слух т.нр. „калкираща реч“ се използва за онаглеждане на лексикатата и граматиката на съответния национален език. Една дума може да се представи с един жест, с поредица от жестове за представяне на морфемния ѝ състав, или с два и повече жеста, които тълкуват значението ѝ. Съществува разнообразие от изкуствени знакови системи,

които заемат речникови единици от жестовите езици на глухите хора и с нарочно създадени маркери се използват в езиковото обучение и комуникацията на глухите ученици. За съжаление в България няма разработена подобна система, но някои специалисти по развитие на слуха и говора успешно съчетават калкираща реч и дактил (побуквено изписване на думите) за целите на обучението по български език.

Естественият жестов език, от друга страна, е средство за комуникация, което обединява носителите му в езикови общности. Спонтанно възниква в комуникацията между глухите хора на територията на една страна и отразява богатството на културата им. Жестовите езици притежават собствени начини за изразяване на значение и граматика, които не са същите като на словесните езици. Информацията, с която разполагаме за лексиката и граматиката на българския жестов език, все още не е достатъчна, за да може езикът да намери място във формалното специално образование като средство за преподаване, още по-малко като учебен предмет за изучаване (като е в някои страни). Съществуват неоспорими доказателства, че естественият характер на жестовия език може да развива езиковата способност на децата от ранна детска възраст и да стимулира когнитивните им функции, с което да доведе до благоприятстващо за личността двуезичие.

Разпространеното убеждение, че жестовият език/жестовата комуникация пречи на говорното развитие на глухите деца е неоснователно. Особено когато езиковата среда на детето със слухово нарушение се планира по правилен начин – чрез избор на език, езикова система или стратегии за комуникация, съобразени с езиковия му опит и лингвистичен потенциал, слухови възможности, личностни характеристики и среда на социално взаимодействие.

В АНГЛИЯ

На международен обмен

В края на октомври м. г. младежи с увреден слух от курса по английски език и ръководителката им Славина Лозанова, участваха в Младежкия културен обмен в училище „Ню Ексъл Скул“ в гр. Норич, Англия, което беше организатор и домакин. Темата: „Разнообразието (различието)! Какво е това?“ Обменът се проведе в партньорство с организации от България, Словения, Полша, Ирландия. Партньорът от българска страна беше Сдружение с нестопанска цел „Клуб ЮНЕСКО“ в Хасково.

Ето какво сподели Богомил Любиков, един от участниците от АРДУС:

- Изключително се радваме, че получихме възможността да заминем на такъв международен обмен. Изживяването беше невероятно. Запознахме се с нови хора, с които продължаваме да си контактуваме.

Доста разширено обсъдихме темата. Обменихме опит - какво липсва и какво трябва да се направи. Разисквайки актуалните за нас теми, станахме по-блиски, а забавлението растеше всеки ден. Имахме уркшопове, отборни игри, разходки и разбира се накрая, на дългия ден, идваше купонът.

Участниците бяха невероятни - знаещи и с усет към нещата. Ако не бяха точно тези хора, мисля че нямаше да прекараме толкова готино. Чувстваме се доволни, защото научихме много нови неща, които ще ни бъдат полезни. Тъжното е, че дните на обмена доста бързо свършиха. Разделихме се тъга, но вярваме, че отново ще се срещнем.

ИНФОРМАЦИЯ

От ФЕПЕДА

През октомври м. г. във Вилнюс, Литва, заседаваха УС и Общото събрание, с представители на Испания, Финландия, Германия, Франция, Литва, Румъния и България. По скайп се включи и Босна и Херцеговина.

Дарина Панталеева

В УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ

Представена беше румънската организация „Listen to life“ в гр. Сибиу. Създадена през 2007 г., със съдействието на фирма „Медел“, обхваща родители на деца с увреден слух с КИ. Дейността ѝ - семинари, работни срещи, лагери за семейства (до 3 за година), терапия на децата чрез конен спорт. Родителите се борят за извоюване на безплатна поддръжка на КИ на децата си.

Прие се протоколът от предишното заседание. Предложи се да се водят протоколи при срещите на УС чрез скайп.

Постави се въпросът за **нова интернет страница на ФЕПЕДА**. Да се проучат възможностите за тази услуга в Румъния, в гр. Сибиу, където цените са по-ниски от тези в София.

Предложи се на фейсбук страницата да се поместват повече снимки.

Информация за срещата на Женския комитет към Европейския форум на инвалидите (ЕФИ) в Атина, изнесе Соня Замора, председател на Федерацията. Разисква се и въпросът за ролята на майката в живота на децата с увреждания. ФЕПЕДА участва в кампания на ЕФИ, срещу насилиствената стерилизация на жени с ментални увреждания.

Тази година ЕФИ има 20-годишен юбилей.

В работата на Общото събрание на ЕФИ в Дълбин през май м. г., участва и Сари Палополски. Разговаряла е по въпросите на

страниците и информационния бюллетин, ще спомага за разпространяване на информация от семейните срещи в отделните страни.

Ще изработи становище за слуховите апарати. Определените средства от правителствата в отделни страни, са недостатъчни за закупуване на качествен слухов апарат.

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ

Прие се протоколът от заседанието в Мадрид. Председателят изнесе доклад за дейността от октомври 2015 г. до октомври 2016 г. Отбелзано беше честването на 25-годишнината на Федерацията, с участието на бивши председатели и изявени членове на УС. Сред тях бяха и членовете на АРДУС - Атоанета Яричкова, зам.-председател и Дарина Панталеева, представител на Асоциацията във ФЕПЕДА, зам.-председател на Федерацията.

Гласуваха се кандидатурите за членове на УС, подадени от организациите в Литва, Австрия и Румъния.

АРДУС

Информационен бюллетин на Асоциацията на родителите на деца с увреден слух

АДРЕС: 1000 София,
ул. „Иван Денкоглу“ № 12-14, етаж 5

Тел./факс: 987 26 46

1606 София, п.к. 113

e-mail: arduis@abv.bg • www.ardusbg.com

Отговорен редактор

Мария Михайлова

Дизайн и предпечат

Красимира Пенова